Opetus- ja kulttuuriministeriö, lukiokoulutuksen ja ammatillisen koulutuksen osasto

Valtiovarainvaliokunnan työ- ja elinkeinojaostolle 21.10.2022

HE 154/2022 vp Hallituksen esitys eduskunnalle valtion talousarvioksi vuodelle 2023

Työvoimapula ja osaavan työvoiman saatavuus

Vuoden 2023 talousarvioesityksessä ammatillisen koulutuksen määräraha on 2 055 000 000 euroa ja tavoitteellisten opiskelijavuosien määrä enintään 182 700 opiskelijavuotta, mistä työvoimakoulutuksena järjestettävään koulutukseen kohdennettava tavoitteellisten opiskelijavuosien määrä on vähintään 8800 opiskelijavuotta.

Ammatillisen koulutuksen rahoitus on talousarvioesityksen mukaisesti ensi vuonna noin 55 miljoonaa euroa suurempi kuin kuluvan vuoden aikana. Rahoituksen nousu turvaa koulutuksen järjestämisen edellytyksiä yleisen kustannustason noustessa. Tavoitteellisten opiskelijavuosien määrä ei kuitenkaan kasva, joten euromääräinen kasvu ei mahdollista inflaation aikana koulutuksen määrällistä lisäämistä. OKM:n ennusteen mukaan vuodelle 2022 varatut tavoitteelliset opiskelijavuodet käytetään yli 100 prosenttisesti.

Rahoitus jakautuu ammatillisen koulutuksen rahoitusmallin ja OKM:n suoritepäätöksen mukaisesti 138 koulutuksen järjestäjälle. Eri tutkintojen ja koulutusalojen aloituspaikoista määräävät koulutuksen järjestäjät, jotka saavat VOS-rahoituksensa yleiskatteellisena. Mitoittaessaan aloituspaikkoja koulutuksen järjestäjät huomioivat toiminta-alueensa työelämän eri toimialojen osaamistarpeet.

Koulutusta on tarjolla maan eri osissa. Manner-Suomen jokaisesta maakunnasta löytyy vähintään yksi monialainen suuri koulutuksen järjestäjä, joka vastaa aikuisten ja nuorten koulutuksesta. Ammatillisen koulutuksen rahoituksesta noin puolet eli miljardi euroa kohdistuu työikäisten aikuisten kouluttamiseen.

Ammatillinen koulutus ja osaajapula

Suomessa on määrällisesti ja alueellisesti laaja ammatillisen koulutuksen tarjonta, jonka puitteissa vastataan niin peruskoulun päättävien nuorten, vailla tutkintoa olevien nuorten aikuisten, työikäisten aikuisten koulutustarpeisiin. Ammatillinen koulutus on tärkeä väylä maahanmuuttajien työllistymiselle. Lisäksi ammatillinen koulutus kantaa vastuuta vaativaa erityistä tukea vaativien ammatillisesta koulutuksesta mahdollistaen heidän työllistymistä.

Ammatillisen koulutuksen haasteena on mm. valmistuneiden työllistymisen parantaminen

Sosiaali- ja terveysalan työvoimapula

Lähihoitajan eli sosiaali- ja terveysalan perustutkinnon järjestämislupa on 50 ammatillisen koulutuksen järjestäjällä. Vuonna 2020 lähihoitajaksi opiskelija 32 800 opiskelijaa. Opinnot aloitti 11 130 opiskelijaa ja tutkintoja suoritettiin 7 600.

Hoitajamitoituksen muutoksen johdosta tavoitteeksi on asetettu 5 000 uuden lähihoitajan kouluttaminen vuoteen 2025 mennessä. Tähän tarkoituksen on vuosille 2020-24 varattu 133 miljoonaa euroa lisämäärärahoja, joista ensi vuoden talousarvioesitykseen sisältyy 30 miljoonaa euroa ja vuodelle 2024 kohdistuu 16,5 miljoonaa euroa. Rahoituksella on lisättyä lähihoitajaopiskelijoiden sisäänottoa vuosina 2020-2022. Vuosien 2023-24 rahoitus on tarkoitettu ensisijaisesti koulutusten loppuun saattamiseen.

Budjettiriihen yhteydessä on sovittu 2500 hoiva-avustajan kouluttamisesta vuosina 2023-25. Koulutuksen rahoitus kanavoituu Jatkuvan oppimisen ja työllisyyden palvelukeskuksen sekä ammatillisen koulutuksen valtionosuusrahoituksen kautta. Hoiva-avustajakoulutus muodostuu STM:n suosituksen mukaisesti kahdesta sosiaali- ja terveysalan perustutkinnon (lähihoitaja) osasta.

Opiskelijoita koulutuksiin valittaessa koulutuksen järjestäjien on aina noudatettava opiskelijaksi ottamisen perusteita mukaan lukien SORA-lainsäädäntö. Vieraskielisten hakijoiden opiskelijavalinnassa koulutuksen järjestäjän on varmistettava, että hakijan kielitaidon lähtötaso on riittävä opinnoista ja työpaikalla järjestettävästä koulutuksesta selviytymiseen, ja että henkilö kykenee valmistuttuaan työskentelemään lähihoitajana huomioiden alan vaatimukset koskien potilas- ja asiakasturvallisuutta.